

STOLJEĆE POD MOREM ARHEOLOZI I R

SZENT ISTVAN

Bojni brod austro-ugarske ratne mornarice klase Tegetthoff, izgrađen Ganz & Comp. Danubius A.-G., Rijeka, porinut 17. 1. 1914., uvršten u službu 17. 11. 1915.

POTONUĆE/UZROK:
10. 6. 1918./pogodak torpeda

MJESTO/DUBINA:
KRAJ OTOKA PREMUDE/45-66 m

POSADA: SPAŠENO/PÓGINULO
976/89 članova posade

DIMENZIJE:
Širina: 28 m
Gaz: 8,6 m
Istisnina: 20.000 t

152,18 m

NAORUŽANJE:

- 12** TOPOVA KALIBRA 30,5 CM SMJEŠTENIH U ČETIRI TROCUJEVNE OKLOPLJENE KULE
- 12** TOPOVA OD 15 CM U BOČNIM KAZAMATAMA
- 15** TOPOVA OD 6,6 CM, 2 MITRALJEZA I 4 PODVODNE TORPEDNE CIJEVI

NAJVEĆA BRZINA:
20,5
ČVOROVA

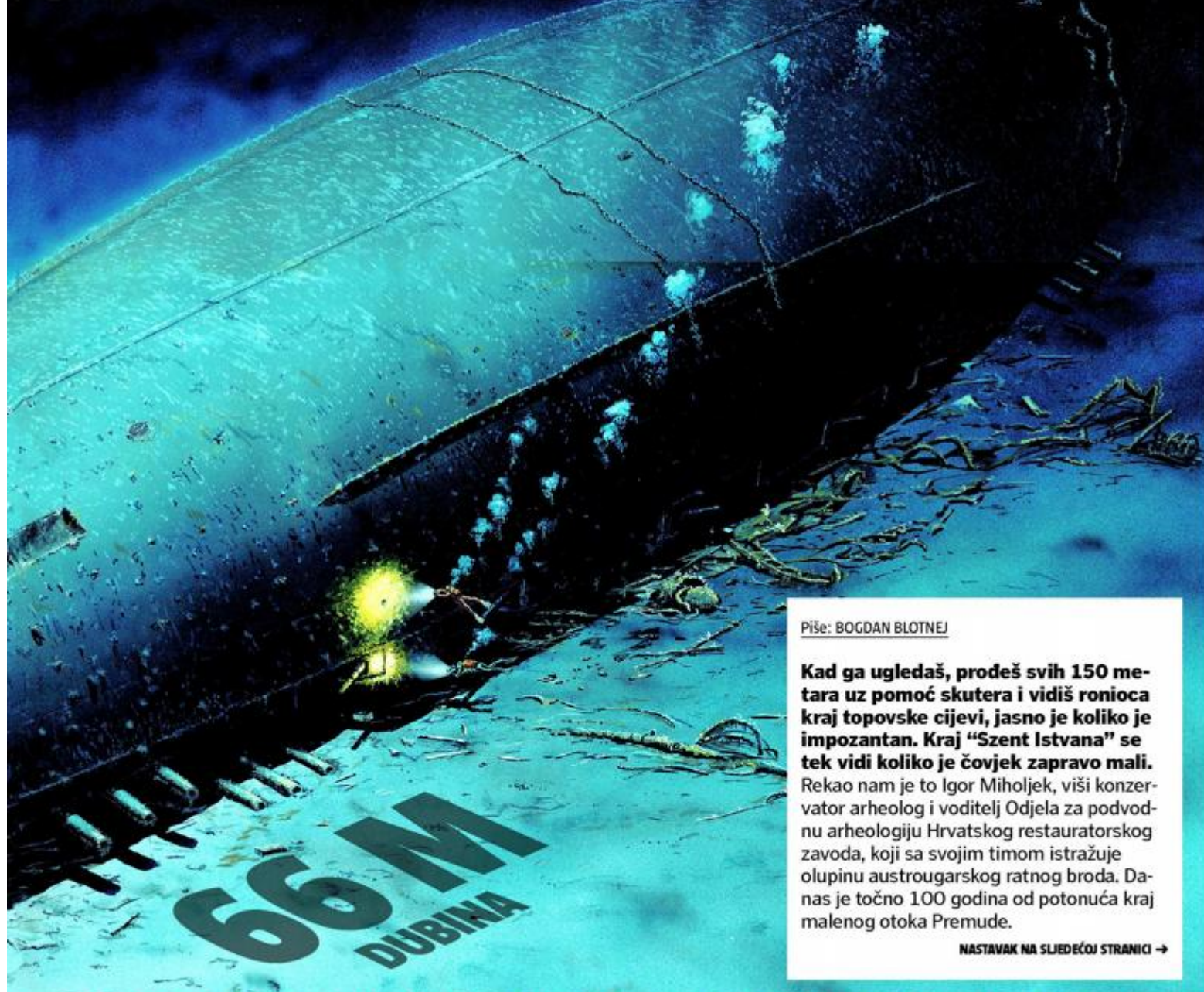
TAJ RATNI BROD KLASSE TEGETTHOFF BIO JE PONOS AU

ONIOCI OBILJEŽAVAJU POTONUĆE 'SZENT ISTVANA' KOD PREMUDE

DANIJE PERKA

PUNE 23 GODINE TRAŽIMO 'MITSKU' SREBRNU PLAKETU

Piše: BOGDAN BLOTNEJ

Kad ga ugledaš, prodeš svih 150 metara uz pomoć skutera i vidiš ronioca kraj topovske cijevi, jasno je koliko je imponzantan. Kraj "Szent Istvana" se tek vidi koliko je čovjek zapravo mali. Rekao nam je to Igor Miholjek, viši konzervator arheolog i voditelj Odjela za podvodnu arheologiju Hrvatskog restauratorskog zavoda, koji sa svojim timom istražuje olupinu austrougarskog ratnog broda. Danas je točno 100 godina od potonuća kraj malenog otoka Premude.

NASTAVAK NA SLJEDEĆOJ STRANICI →

OSTRO-UGARSKE MORNARICE. NA IZRADI SE ŠTEDJELO, A BIO JE NAORUŽAN I TORPEDIMA

SVI GA SVOJATAJU DO BRODA RONE MAĐARI I AUSTRIJANCI

Nakon čitavog stoljeća na dnu Jadrana olupina je počela propadati. Veći problem od utjecaja mora predstavlja mu težina od 20.000 tona zbog koje se urušavaju palube, puca oplata i stvaraju rupe.

- Zadatak naše ekspedicije je uočiti novonastala oštećenja tj. koje ploče nedostaju, naći rješenje kako ih zatvoriti te vidjeti koje sve predmete vrijedi spasiti i izvaditi - kaže Miholjek. Najvrednije stvari nalaze se u admiralnom salonu do kojeg nije nimalo jednostavno doći. Nadaju se da se u njemu nalazi 'mitska' srebrna plaketa duga 70 i široka 40 centimetara koju je posada dobila na porincu. Taj zapis, koji se nalazi u reljefu, darovala je Ugarsko-jadranska asocijacija te je brodu i mornarima trebala donijeti sreću.

SVE IDE U MUZEJ U PULU

- U prostor broda ući će iskusni ronionci s rebreatherima, zatvorenim sustavom disanja kod kojeg ronionci ne ispuštaju plin za udisanje u more nego se plin vraća nazad u aparat. Naime, kad bi se samo nekoliko minuta ispuštali mjehurići, ispod broda bi se stvorio pritisak od nekoliko stotina kilograma. To bi moglo ugroziti oplata koje se drže kao 'babin zub'. Ronionci će biti vezani Arijadninom niti tj. špagom i moraju paziti da ne podignu mulj - pojasnio je Miholjek. Sve predmete koje izvade, kao što su porculanski tanjur i zdjela za juhu, srebrni čajnik i tabakeru će dokumentirati, restaurirati te će dom naći u Povijesnom i pomorskom muzeju Istre u Puli.

- Kroz jednu od rupa i dalje se vide projektili koji su poslagani na stlaži. Nasreću, služi nas lijepo vrijeme i dobra vidljivost pa smo sada uspješni vidjeti dijelove broda koje prije nismo mogli - kazao je Miholjek. Iako je na brodu poginulo i nestalo 89 članova posade, arheolozi na njihove ostatke nisu naišli.

BEZ TURISTIČKIH ZARONA

Zbog loše vidljivosti ronionci ne mogu snimiti cijelu olupinu odjednom. Tu im je pomogao podvodni istraživač i fotograf Danijel Frka koji je izradio ilustraciju s prošle stranice. Detalje o olupini objavio je u knjizi Blago Jadrana koju je napisao u suradnji s Jasenom Mesićem. U timu, koji sve to istražuje, nalazi se osam ljudi među kojima je i ekipa zagrebačkog Dragor Luxa koji su pomogli u organizaciji i financiranju ekspedicije. Trebaju im se priključiti i ronionci iz mađarske koji žele obilježiti potapanje broda u kojeg je financirala Ugarska strana.

- Na sam dan potonuća dolje ćemo spustiti vijenac od lovora i čempresa u spomen na poginule i nestale mornare - najvio je Miholjek. Tijekom svibnja do broda su, uz nadzor HRZ-a zaronili i austrijski policajci i vojnici. Na kraju im se priključio i austrijski ministar obrane Mario Kunasek te su sudjelovali na misi za stradale. Arheolozi podsjećaju da je ronjenje do Szent Istvana zabranjeno. Iznimnu dozvolu mogu dobiti oni s jasno razrađenim projektom. Uz njih moraju biti članovi HRZ-a koji brinu o olupini.

NA BRODU JE POGINULO I 35 NAŠIH MORNARA

Dva talijanska protupodmornička čamca slučajno su 1918. naišli na konvoj austrougarskih ratnih brodova. Oko 3.25 sati jedan je ispalio dva torpeda koja su pogodila Szent Istvana ispod oklopa. Nastala je panika jer su mislili da ih je napala podmornica. Iako su brod pokušali otegliti do Molata, on je potonuo oko 6.12 sati.

BROD JE DANAS UMJETNI GREBEN U KOJEM ŽIVE UGORI, ŠKARPINE, JASTOZI I ŠKOLJKE